

Laidiens: 04.10.2018., Nr. 196

Oficiālās publikācijas Nr.: 2018/196.10

Ministru kabineta noteikumi Nr. 614

Rīgā 2018. gada 2. oktobrī (prot. Nr. 45 21. §)

Kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas un uzskaites noteikumi

*Izdoti saskaņā ar likuma "Par piesārņojumu"
16.¹ panta otro daļu un 16.² panta pirmo un otro daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

1.1. Latvijas antropogēno gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķus;

1.2. gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas rīcības plāna saturu, kā arī kārtību, kādā izstrādājams rīcības plāns un sniedzami pārskati par tā izpildi;

1.3. kārtību, kādā tiek izveidota un uzturēta valsts kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisijas aprēķinu un prognožu sagatavošanas nacionālā sistēma un novērtēta gaisa piesārņojuma ietekme uz ekosistēmām, kā arī prasības attiecībā uz sabiedrībai un Eiropas Komisijai sniedzamo informāciju.

2. Noteikumos lietoti šādi termini:

2.1. antropogēna emisija – piesārņojošo vielu emisija gaisā, kas ir saistīta ar cilvēku darbību;

2.2. daļiņas PM_{2,5} – daļiņas, kuru aerodinamiskais diametrs ir 2,5 mikrometri (µm) vai mazāks;

2.3. darbību dati – dati par darbībām, kas rada emisijas noteiktā laikposmā, piemēram, dati par kurināmā izmantošanu enerģētikas (tai skaitā transporta) sektorā, saražotā tērauda daudzumu, izmantoto minerālmēsļu daudzumu, lauksaimniecības dzīvnieku skaitu vai radīto atkritumu daudzumu;

2.4. kvēpi – oglekli saturošas daļiņas, kas absorbē gaismu;

2.5. gaisa kvalitātes normatīvi – normatīvajos aktos par gaisa kvalitāti noteiktie gaisa kvalitātes robežlielumi, mērķlielumi un daļiņām PM_{2,5} noteiktais valsts ekspozīcijas samazināšanas mērķis;

2.6. ģeogrāfiskā sadalījuma vienība – laukums, kura izmēri ir 0,1° ģeogrāfiskā garuma x 0,1° ģeogrāfiskā platuma un kas pieņemts kritisko slodžu kartēšanā, kā arī gaisu piesārņojošo vielu emisiju un nosēdumu monitoringā saskaņā ar 1979. gada Ženēvas Konvencijas par robežšķērsojošo gaisa piesārņošanu lielos attālumos (turpmāk – Ženēvas konvencija) ietvaros izveidoto Kopējo programmu gaisa piesārņojuma izplatības lielos attālumos novērošanai un novērtēšanai Eiropā;

2.7. nemetāna gaistošie organiskie savienojumi – visi organiskie savienojumi (izņemot metānu), kuri, saules gaismā reaģējot ar slāpekļa oksīdiem, var radīt fotoķīmiskus oksidētājus;

2.8. pacelšanās un nolaišanās cikls – cikls, kas ietver gaisa kuģa manevrēšanu uz zemes, pacelšanos, augstuma uzņemšanu, tuvošanos, nolaišanos un visas citas gaisa kuģa darbības, kas notiek zem 3 000 pēdu augstuma;

2.9. sēra dioksīds (turpmāk – SO_2) – visi sēra savienojumi, kas izteikti kā sēra dioksīds, tostarp sēra trioksīds, sērskābe un reducēti sēra savienojumi (piemēram, sērūdeņradis, merkaptāni un dimetilsulfīdi);

2.10. slāpekļa oksīdi (turpmāk – NO_x) – slāpekļa monoksīds un slāpekļa dioksīds, kas izteikti kā slāpekļa dioksīds;

2.11. starptautiskā jūras satiksme – braucieni jūrā un piekrastes ūdeņos ar jebkura karoga kuģi (izņemot zvejas kuģus), kas atstāj vienas valsts teritoriju un iebrauc citas valsts teritorijā.

II. Emisiju samazināšanas mērķi un pasākumi to sasniegšanai

3. Antropogēno emisiju samazināšanas mērķi ir norādīti šo noteikumu 1. pielikumā.

4. Lai sasniegtu šo noteikumu 1. pielikumā minētos antropogēno emisiju samazināšanas mērķus, Latvijā, sākot ar 2020. gada 1. janvāri, ievēro šo noteikumu 1. pielikuma 2. tabulā minēto gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķus laikposmam no 2020. līdz 2029. gadam un pēc 2030. gada (turpmāk – emisiju samazināšanas mērķi), kā arī emisiju samazināšanas starpmērķi, kas noteikts 2025. gadam.

5. Nosakot atbilstību emisiju samazināšanas mērķiem un 2025. gadam noteiktajam emisiju samazināšanas starpmērķim, neņem vērā šādas emisijas:

5.1. emisijas, ko rada lidmašīnas ārpus pacelšanās un nolaišanās cikla;

5.2. emisijas, ko rada starptautiskā jūras satiksme;

5.3. NO_x un nemetāna gaistošo organisko savienojumu emisijas, ko rada kūtsmēsļu apsaimniekošana un lauksaimniecības zemes, kas atbilst Ženēvas konvencijas izpildinstitūcijas jaunākajās apstiprinātajās ziņošanas vadlīnijās un aprēķinu metodikās (turpmāk – emisiju ziņošanas un aprēķinu vadlīnijas) noteiktajai 3 B (kūtsmēsļu apsaimniekošana) un 3 D (lauksaimniecības zemes) kategorijai. Emisiju ziņošanas un aprēķinu vadlīnijas valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" (turpmāk – centrs) publicē savā tīmekļvietnē.

6. Lai nodrošinātu emisiju samazināšanas mērķu izpildi, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija sadarbībā ar Zemkopības ministriju, Ekonomikas ministriju, Satiksmes ministriju, Finanšu ministriju, Veselības ministriju, kā arī citām institūcijām, ja to pieņemtajiem lēmumiem ir tieša vai pakārtota ietekme uz gaisu piesārņojošo vielu emisiju, izstrādā gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānu (turpmāk – rīcības plāns) un koordinē tā īstenošanu.

7. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija rīcības plānu atjaunina vismaz reizi četros gados. Ja atbilstoši šo noteikumu 29.1. un 29.2. apakšpunktā minētajam ziņojumam nav izpildīti emisiju samazināšanas mērķi vai pastāv risks, ka tie netiks izpildīti, rīcības plānu pārskata 18 mēnešu laikā pēc minēto ziņojumu iesniegšanas atbilstoši šo noteikumu 38. punktam.

8. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija līdz 2019. gada 1. aprīlim iesniedz Eiropas Komisijai izstrādāto un Ministru kabinetā apstiprināto rīcības plānu, kā arī informē Eiropas Komisiju par visiem rīcības plāna

atjauninājumiem divu mēnešu laikā pēc to pieņemšanas. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija sagatavo un iesniedz Eiropas Komisijai ziņojumu par rīcības plānu, tajā iekļautajiem pasākumiem un to īstenošanu.

9. Rīcības plānā iekļauj vismaz šādu informāciju:

9.1. valsts politika un regulējums gaisa kvalitātes un piesārņojuma jomā, saskaņā ar kuru plāns ir izstrādāts, tostarp:

9.1.1. gaisa piesārņojuma samazināšanas politikas prioritātes un to saistība ar prioritātēm, kas noteiktas citās attiecīgajās politikas jomās, ieskaitot klimata pārmaiņu un – attiecīgā gadījumā – lauksaimniecības, rūpniecības un transporta jomas;

9.1.2. valsts un pašvaldību institūcijām noteiktie pienākumi;

9.1.3. progress, kas emisiju samazināšanā un gaisa kvalitātes uzlabošanā panākts, pateicoties īstenotajai politikai un pasākumiem, kā arī tas, cik lielā mērā panākta atbilstība emisiju samazināšanas mērķiem un normatīvajos aktos par gaisa kvalitāti noteiktajiem gaisa kvalitātes normatīviem un ilgtermiņa mērķiem;

9.1.4. prognozētā turpmākā attīstība un atbilstība gaisa piesārņojuma emisiju samazināšanas mērķiem un normatīvajos aktos par gaisa kvalitāti noteiktajiem gaisa kvalitātes normatīviem un ilgtermiņa mērķiem, pieņemot, ka nemainās jau pieņemtā politika un pasākumi;

9.2. iespējamā politika un pasākumi, kuru veikšana tiek apsvērta, lai izpildītu emisiju samazināšanas mērķus un starpmērķus un turpmāk uzlabotu gaisa kvalitāti, kā arī šo risinājumu analīze (arī analīzes metode). Iespējamās politikas un pasākumu individuālā vai kopējā ietekme uz emisiju samazināšanu, gaisa kvalitāti un vidi un ar šo ietekmi saistītā nenoteiktība, kā arī katra pasākuma izmaksu efektivitātes novērtējums;

9.3. pasākumi un politika, ko plānots pieņemt, lai sasniegtu emisiju samazināšanas mērķus un starpmērķus, tostarp katra plānotā pasākuma pieņemšanas, īstenošanas un pārskatīšanas laika grafiks, nepieciešamais finansējums katra pasākuma īstenošanai, tā avoti un institūcijas, kas ir atbildīgas par pasākumu īstenošanu;

9.4. ja tiek piemērots šo noteikumu 4. punkts, sniedz skaidrojumu, kāpēc 2025. gadam noteiktos indikatīvos emisiju līmeņus nevar sasniegt, ja netiek veikti pasākumi, kas rada nesamērīgas izmaksas;

9.5. ja tiek piemērota kāda no šo noteikumu III nodaļā minētajām atkāpēm, sniedz informāciju par atkāpju piemērošanu un to, kādu ietekmi uz vidi tas rada;

9.6. novērtējums, kā izvēlētā politika un pasākumi nodrošina saskaņotību ar citās attiecīgajās politikas jomās izveidotajiem plāniem un programmām;

9.7. ja tiek aktualizēts rīcības plāns atbilstoši šo noteikumu 7. punktam, sniedz šādu informāciju:

9.7.1. novērtējums par progresu, kas panākts, īstenojot rīcības plānā iekļautos pasākumus, kā arī informācija par panākto emisiju un piesārņojuma koncentrācijas samazināšanos;

9.7.2. informācija par būtiskām izmaiņām attiecībā uz plānoto politiku, plānā iekļautajiem pasākumiem, nepieciešamo finansējumu katra pasākuma īstenošanai, to finansēšanas avotiem vai īstenošanas laika grafiku, kā arī par novērtējumiem, kas saistīti ar rīcības plāna izstrādi (piemēram, dažādi emisiju un emisiju prognožu aprēķini, pasākumu izmaksu efektivitātes novērtējums).

10. Izstrādājot rīcības plānu, ievēro šādas prasības:

10.1. novērtē, cik lielā mērā Latvijā esošie emisiju avoti ietekmē gaisa kvalitāti Latvijas teritorijā un tajās Eiropas Savienības dalībvalstīs, ar kurām Latvijai ir sauszemes robeža. Ja nepieciešams, izmanto datus un metodiku, kas izstrādāta saskaņā ar Ženēvas konvencijas protokolu par Kopējās programmas gaisa piesārņojuma izplatības lielos attālumos novērošanai un novērtēšanai Eiropā ilgtermiņa finansēšanu;

10.2. ņem vērā nepieciešamību samazināt gaisu piesārņojošo vielu emisijas, lai panāktu atbilstību gaisa kvalitātes normatīviem Latvijā un – attiecīgā gadījumā – tajās Eiropas Savienības dalībvalstīs, ar kurām Latvijai ir sauszemes robeža;

10.3. izvēloties pasākumus, lai nodrošinātu emisiju samazināšanas mērķu izpildi attiecībā uz daļiņām PM_{2,5}, ņem vērā dažādu piesārņojuma avotu radīto kvēpu emisiju un identificē prioritāri veicamos pasākumus kvēpu emisiju samazināšanai;

10.4. nodrošina saskaņotību ar citiem attiecīgajiem attīstības plānošanas dokumentiem, kas izstrādāti, ievērojot prasības, kas noteiktas Latvijas normatīvajos aktos un Eiropas Savienības tieši piemērojamos tiesību aktos klimata pārmaiņu, atkritumu apsaimniekošanas, enerģētikas, transporta, lauksaimniecības un rūpnieciskās ražošanas jomā;

10.5. izvēloties pasākumus lauksaimniecības sektora radīto emisiju samazināšanai, izvērtē iespējamo pasākumu ietekmi uz sīkajām (mikro) un mazajām lauku saimniecībām. Par sīkajiem (mikro) un mazajiem komersantiem uzskata komersantus, kas atbilst Komisijas 2014. gada 17. jūnija Regulas Nr. 651/2014/ES, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, 1. pielikumā noteiktajai definīcijai. Pamatojoties uz iegūtajiem rezultātiem, var atbrīvot sīkās (mikro) un mazās lauku saimniecības no rīcības plānā iekļauto pasākumu veikšanas, ja tas neatstāj negatīvu ietekmi uz emisiju samazināšanas mērķu sasniegšanu;

10.6. ja netiek nodrošināta šo noteikumu 4. punktā minētā atbilstība 2025. gadam noteiktajam emisiju samazināšanas starpmērķim, rīcības plānā atspoguļo prognozējamo trajektoriju, kādā emisijas plānots samazināt, un iemeslus, kāpēc nav iespējams ievērot 2025. gadam noteikto starpmērķi un kāpēc laikposmā no 2020. līdz 2030. gadam nav iespējams lineārs emisiju samazinājums.

11. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija rīcības plānā ietver informāciju par valsts līmeņa pasākumiem, kas veicina ozona līmeņa samazināšanos, ja kādā no zonām vai aglomerācijām ir pārsniegts normatīvajos aktos par gaisa kvalitāti ozonam noteiktais mērķlielums vai ilgtermiņa mērķis. Rīcības plānā iekļauj ozonam noteiktā mērķlieluma un ilgtermiņa mērķa pārsnieguma novēršanas pasākumus, kuru īstenošanas gadījumā ieguvumi ir lielāki par izmaksām.

12. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija informē sabiedrību par līdzdalības iespējām saskaņā ar Vides aizsardzības likumu un normatīvajiem aktiem par sabiedrības līdzdalības kārtību attīstības plānošanas procesā, kā arī iespējami agrākā stadijā iesaista sabiedrību rīcības plāna projekta izstrādes procesā un informē par tā izmaiņām. Rīcības plānu saskaņo ar likumā "Par piesārņojumu" 16.² panta otrajā daļā norādītajām institūcijām, kurām ir specifiski ar vidi saistīti pienākumi gaisa piesārņojuma, kvalitātes un pārvaldības jomā visos līmeņos un kuras ir noteiktas par atbildīgajām institūcijām atsevišķu plānā iekļauto pasākumu īstenošanā. Sabiedrības un attiecīgo institūciju viedokļus izvērtē pirms lēmuma pieņemšanas par rīcības plāna apstiprināšanu.

13. Ja rīcības plānā iekļautie pasākumi var negatīvi ietekmēt Eiropas Savienības dalībvalstis, ar kurām Latvijai ir sauszemes robeža, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija veic pārrobežu konsultācijas ar šīm kaimiņvalstīm.

14. Lai uzraudzītu rīcības plānā iekļauto pasākumu izpildi un emisiju samazināšanas mērķu sasniegšanas progresu, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija izveido un pēc nepieciešamības sasauc rīcības plāna izpildes uzraudzības darba grupu, kurā iesaista pārstāvjus no institūcijām, kas ir atbildīgas par plānā iekļauto pasākumu īstenošanu.

15. Atbilstoši normatīvajiem aktiem par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem Zemkopības ministrija aktualizē labas lauksaimniecības prakses nosacījumus, kas izstrādāti, pamatojoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas izstrādāto 2014. gada pamatkodeksu par labu lauksaimniecības praksi amonjaka emisiju samazināšanas jomā, un kuros ietverti vismaz šādi jautājumi:

15.1. slāpekļa apsaimniekošana, ņemot vērā visu slāpekļa aprites ciklu;

15.2. mājlopu barošanas stratēģijas;

15.3. kūtsmēsļu izkliešanas paņēmieni, kas rada zemas emisijas;

15.4. kūtsmēsļu uzkrāšanas sistēmas, kas rada zemas emisijas;

15.5. dzīvnieku novietņu sistēmas, kas rada zemas emisijas;

15.6. iespējas ierobežot amonjaka (turpmāk – NH_3) emisijas, ko rada minerālmēsļu lietošana.

16. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija divu nedēļu laikā pēc rīcības plāna vai tā grozījumu apstiprināšanas Ministru kabinetā publicē tos savā tīmekļvietnē.

III. Atkāpes no noteiktajiem emisiju samazināšanas mērķiem

17. Ja tehniski un ekonomiski nav iespējams ievērot 2025. gadam noteikto emisiju samazināšanas starpmērķi, izpilda šādus nosacījumus:

17.1. to gaisu piesārņojošo vielu emisijas, kurām nav iespējams nodrošināt 2025. gadam noteiktā starpmērķa izpildi, laikposmā no 2025. līdz 2030. gadam pakāpeniski samazinās un seko lineāra samazinājuma trajektorijai jeb lineāra emisiju līmeņa samazinājumam starp 2020. gadam un 2030. gadam noteikto emisiju samazināšanas mērķi;

17.2. 2025. gadam noteiktā starpmērķa neievērošana neietekmē 2030. gadam noteikto emisiju samazināšanas mērķu izpildi;

17.3. šo noteikumu 6. punktā minētajā rīcības plānā un šo noteikumu 29.5. apakšpunktā minētajā ziņojumā tiek sniegti atbilstoši skaidrojumi.

18. Centrs sadarbībā ar šo noteikumu 33. punktā minētajām institūcijām, ievērojot šo noteikumu 3. pielikuma IV nodaļā minētās prasības, līdz emisiju ziņojuma iesniegšanas gada 20. janvārim sagatavo koriģētu valsts kopējo emisiju ziņojumu, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

18.1. atbilstoši šo noteikumu 29.1. apakšpunktā minētajam ziņojumam Latvijas kopējās emisijas kādai no gaisu piesārņojošajām vielām pārsniedz emisiju samazināšanas mērķi;

18.2. emisiju pārsniegumu radījušas jaunas emisijas avotu kategorijas, ievērojami atšķirīgi emisiju faktori vai ievērojami atšķirīgas aprēķinu metodes salīdzinājumā ar tām, kas izmantotas emisiju samazināšanas mērķu noteikšanas dienā – 2012. gada 4. maijā.